

פנינים

מאמר הכנה לקראת ראש השנה "ביאור עבודת ראש השנה – המלכת הקב"ה"

עורך: הרב יוסף ברנר

לתגובות והנצחות – לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com - 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

אבל אני לא יכול בשום פנים ואופן להזן אותך, אין עוד אחד שגמל לי רעה תחת טובה כמוך!"

אמר הבן לאביו: אני מבין שעברתי עבירה חמורה, וכבר לא איכפת לי מה שיעשו איתי, אבל לפני שהולכים לבצע את גזר הדין, יש לי משאלה אחת אחרונה: עד המקום שיוציאו אותי להורג יש עוד כמה מטרים, עד שם, הייתי רוצה לרוץ לפניך ולקרוא עם כל הלב: **יחי אדוני הצאר לעולם! יחי אדוני הצאר לעולם!**

כמובן, שמשאלתו האחרונה ניתנה לו כמקובל. והנה כשהחלו לתופסו וללכת עימו, החל להכריז: **יחי הצאר! יחי הצאר לעולם!**

בראות זאת אביו לא יכל לעמוד מנגד, והבחין כי זוהי הכרזה שבתוכה יש גם חרטה עצומה על העבירה שנעשה, ומיד צוה לשחררו, והשיב אותו אל חיקו ומשפחתו.

והיה ממשיך הרה"ק מקוברין זי"ע ואומר לחסידיו: זה מה שאנחנו אומרים להקב"ה בראש השנה: "נכון שהתנהגנו לפניך בצורה לא טובה במשך כל ימות השנה, ונכון שמגיע לנו עונש חמור על כך, אבל אבא! לפני שאתה חותם את גזר דיננו, אנחנו צועקים לפניך **"המלך"**!!! המלך היושב על כסא רם ונשא. המלך הקדוש!"

ואז בראות אבינו מלכנו כי אמת בפנינו, והננו באמת ממליכים אותו עלינו ומתכוונים לשפר את מעשינו ואנו אף תוקעים בשופר בכדי להכריז על מלכותו, הוא חומל עלינו וקורע את רוע גזר דיננו, ואף נותן לנו שנה טובה, וכתובה והתימה טובה לאלתר לחיים ולשלום!...

אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?

ידוע מה שמסופר על הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע שבשנה אחת בראש השנה בהגיעו לתפילת "המלך", התעלף ונפל על הרצפה.

לאחר מאמצים העירוהו מהתעלפותו, ולשאלת תלמידיו על פשר הענין, ענה כי כשהתחיל לומר את המילים "המלך", קיבל פחד נורא, מחמת שזכר במה שמסופר בגמרא (גיטין נו) על רבן יוחנן בן זכאי שיצא מירושלים, לאחר שלוש שנות מצור, לאספיינוס קיסר, בכדי לבקש ממנו מספר בקשות, כשהגיע אליו, אמר לו: "שלום עליך מלכא" – שלום עליך מלך, אמר לו אספיינוס, נתחייבת מיתה, מכיון שאם אני מלך, מדוע עד עכשיו לא באת אלי?

כך, גם אני – הוסיף הרה"ק מקארלין זי"ע בענותנותו – כשאמרתי המלך, קבלתי פחד, מחמת שכעת תבוא אלי התביעה מלמעלה: "אם הנך מכיר במלך הגדול, מדוע עד עכשיו לא באת והתקרבת אלי?"...

מה אנו נענה לשאלה: אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?

מילא הרה"ק מקארלין זי"ע היה לו מספיק זכויות בכדי לקום מעלפנו ולהמשיך בעבודת היום – המלכת הקב"ה. אך מה אנו נענה על השאלה "אם מלך אני, מדוע עד עכשיו לא באתם והתקרבתם אלי?" האם השאלה הזאת יכולה לעבור ללא תשובה מצידנו? איך נבוא ונכריז "המלך!" "המלך!" ביום זה?...

אך אם נתבונן בשני המשלים אותם הבאנו לעיל, נראה ששם מדובר היה בבן מלך שחטא כלפי אביו, כלומר, גם כשהטא, הוא לא שכח שהוא "בן מלך", ולכן כשהגיע הרגע שהיה יכול לנצל את המועד הנכון, הוא קרא בקול: "המלך המלך!" והדברים פעלו כדי שיכמרו רחמי אביו.

ועל כן גם אנחנו, אם רוצים אנו שנוכל לפעול ולהביא עלינו את רחמי אביו בכדי שיפסק את דיננו, אנו צריכים להראות שלא שכחנו שאנו בני מלכים, שאנו אכן חפצים במלכותו, איך ובאיזה אופן נראה זאת?

ראש השנה – המלכת הקב"ה (להכנת הדברים מומלץ לקרוא לפי הסדר) מובא ב"מדרש רב"ה" (פר' אמור פר' כט אות ד), על הפסוק "אשרי העם יודעי תרועה", אמר רבי יאשיה, וכי אין אומות העולם יודעים להריע? כמה קרנות יש להם, כמה חצוצרות יש להם? אלא, "העם יודעי תרועה", אלו ישראל, שהם יודעים ומכירים לרצות את בוראם בתרועה. והוא עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ומתמלא ברחמים על עמו ישראל. וזהו שנאמר "אשר העם יודעי תרועה", כלומר, מכירים ויודעים את סגולתה ומעלתה של התרועה, ושבים אל ה'.

וצריך להבין מהו הריצוי המיוחד בתרועת השופר, שבכך מתרצה הקב"ה ומתמלא רחמים על ישראל? הסביר הגאון רבי יהודה לייב הסמן זצוק"ל בעל "האור יחל" את הדברים במשל:

למלך שבנו מרד ופשע כנגדו, אולם האב ברחמיו על בנו, כרחם אב על בנים, ובראותו את גודל חרפתו ויגון לבו כי מתעצב הוא על שעיוות דרכו, ראה עצה לקבוע דינו ביום גינוסאי שלו. וישלח לו בהחבא לאמר, כאשר תראה אותי בהופעתי לפני העם ביום שמחת לבי – חג הכתר, תשתדל לקחת דגל המלוכה בידך, אשר בן המלך אתה, ובזה הראה כי מרידתך לא היתה בכל לב ורק נכשלת בסכלותך. וכשתבוא מחיצה לפניו ממחיצה בדרך נושאי הדגל בודאי אתרצה לך.

כן הדבר בתרועה של השופר שהיא "דגל ההמלכה" ואות חידוש על מלכות ה' יתברך, כמאמרם אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני, אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר.

ואת סוד המלכת ה' ע"י שופר, גילה לנו נעים ומירות ישראל אדונינו דוד המלך ע"ה בפרק האחרון בתהילים: "הללו-ה הללו א-ל בקודשו וכו' הללוהו בתקע שופר". כלומר, אחת מן הדרכים להלל ולשבח את הקב"ה, הוא ע"י שופר.

תרועת המלוכה "יחי המלך" היא המורה על עומק המחיצה לפניו ממחיצה שבישראל פנימה, וממילא זוכים לזכרון לטובה ולמחילת עוונות, וזהו ריצוי השופר.

המלך! המלך!

הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע היה מספר סיפור זה בכל שנה לפני תחילת התפילה בראש השנה:

ברוסיה שלפני מאות בשנים שלט הצאר הרוסי על המדינה וסביבותיה, לצאר זה היה כסף ועושר רב ובן יחיד שנולד לו אחרי הרבה שנים. וכמובן, ילד זה קיבל את כל מה שרצה ולא ידע מחסור מעולם בשנות ילדותו. כשגדל הילד והחל להתבגר לא ידע להחזיר טובה כלפי אביו על כל מה שהשקיע בו, ולא רק זה, אלא גם חתר נגד אביו וניסה כל העת להביא עוד ועוד אנשים לרשותו, ולהכאיש בפניהם את אביו, בכדי להפילו ולירש את ממלכתו בחייו.

אך כמו שכל עורמה מתגלה בסוף, גם ניסיון זה של בן הצאר נחשף בפני אביו, ונגזר דינו למוות בעוון מרידה ובגידה. אביו הצאר הודיע שזהו גזר דין סופי, והוא אף איים בעונש על מי שיעז לבקש חנינה עבור בנו...

ביום ביצוע גזר הדין נזדמן הדבר שגם הצאר עבר והוא רוכב על סוסו יחד עם בני פמלייתו סמוך למקום ביצוע גזר הדין. בתחילה ניסה הצאר להתעלם מכך, אך בסוף גברו רגשותיו, הסתכל בעיני בנו ואמר לו: "מצטער אני שעשית את מה שעשית, וצר לי שצריכים להמית אותך,

נקח את שני המצוות **"קריאת שמע"** ועניית **"אמן יהא שמיה רבא"** בהם אנו ממליכים את הקב"ה מידי יום, ונקיימם בהתלהבות ובכוונה רבה, וזו תהיה העילה עמה נבוא בראש השנה להמליך את מלכנו. אם נכין עצמנו בימים הבאים ובראש השנה בקיום שני מצוות אלו בכוונה ובהתלהבות, תהיה לנו תשובה לשאלה: **"אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי"** – הרי אנו בניך משכבר הימים, אנו ממליכים אותך ומיחדים את ככל עוז פעמיים באהבה, ומבקשים אין ספור פעמים בקול רם בעניית הקדיש: **"יהא שמיה רבא"** – יהא שמך הגדול מבורך בכל העולמות ללא שום הסתר בהתגלות מלכותך בקרוב! וכך נבוא לפני המלך להמליכו בעבודת המלכויות זכרונות ושופרות בראש השנה ביתר שאת, ויכמרו רחמיו עלינו, כי בניו אהוביו אנו משכבר הימים, רק כעת ביום הגיוסאי שלו, לפני שחורץ את דיננו, אנו מבקשים לצעוק בפעם האחרונה: המלך המלך!

נדמה, שאין לך הכנה יפה לשעה זו, מאשר גם ההתכוננות בעוצמת כוחה האדיר והכביר של המתנה המופלאה הנקראת **"אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי"**.

ההתכוננות בה, ובכוונתה האמיתית, היא ההכנה הראויה והתועלתית לעבודת ה"תמלכוני עליכם". משום שכשינדוק נמצא דבר פלא, כי ישנם גם תכונות משותפות המתגלמות בתוכן תקיעת השופר ובעניית **"אמן יהא שמיה רבא"**.

ומה גם, בכוחה לבטל כל גזירות קשות ורעות שנחתמו ונגזרו על האדם. וכבר הסביר הרח"ק רבי דוד משה מטשורקוב זי"ע, (שיומא דהילולא חל בהושענא רבא): למה נשתרש בכל ישראל לקרוא יום זה בשם **"הושענא רבא"**, דהנה בעת כזאת נגמר הדין וההיתום של הימים הנוראים, וזקוקים בני ישראל לרחמים מרובים, לפיכך מביאים המלאכים קרונות מלאים אמירת **"אמן יהא שמיה רבא"** כדי שהם ימליצו טוב על ישראל, שהרי אמר רבי יהושע בן לוי (שבת קיט) **"כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כוחו"** – קורעין לו גזר דינו. וב'נתיבות עולם' למחר"ל (נתיב העבודה פרק יא) כתב, דקאי אף אחר התימת גזר הדין, כי לעולם קורעין את הגזירה ע"י עניית יהא שמיה רבא. ורבי יוחנן אמר **"אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו"**, והיינו **"הושענא רבא"** שזוכים לגאולה וישועה ע"י **"רבא"**, זה אמירת אמן יהא שמיה רבא. לכן, כדאי מאד להתחזק בימים אלו ב"אמן יהא שמיה רבא" שהוא מהות עבודת הימים הנוראים, וכן בכוחה נזכה כולנו לקרוע שערי שמים ונצא זכאים בדיננו.

וכאמור, ישנם כמה תכונות משותפות לשופר ועניית **"אמן יהא שמיה רבא"**:

מהות השופר: הרמת קול תרועה לכבוד המלך ככתוב **"בקול שופר הריעו לפני המלך ה'"**.

מהות עניית "אמן יהא שמיה רבא": קול המכריז, ומקדש את ה' וממליכו בכל העולמות מתוך תפילה ובקשה של כבוד שמים. וזה תרגום לשון הוזהר הק': **"קדושה זו (של איש"ר) גבוהה מכל הקדושות ומעלה את כבוד ה' יתברך על כולם"**.

הכוונה בתקיעת שופר: כפי שכתב רבי סעדיה גאון בין הכוונות שצריכים לכון בעת התקיעה והשמיעה: מתי כבר נזכה ונשמע את תקיעת השופר שתיביא לחרותנו ולגאולתנו ע"י ביאת משיח צדקנו שיגלה את כבוד ה' בעולם.

הכוונה בעניית "אמן יהא שמיה רבא": שאכן, יתגדל ויתקדש שמו של מלך מלכי המלכים בכל העולם, בעת שיצמיה את ישועתו וישלח לנו את משיחו, ואז יהא שמו הגדול מבורך בכל העולמות ללא הסתר ככל, ויכירו וידעו כולם כי ה' אחד ושמו אחד.

"כוח השופר": נכנס לפני ולפנים כמבואר בגמרא (ראש השנה כ"ו), שאסור לתקוע בשופר של פרה, בכדי לא להזכיר את חטא העגל כפי שכהן הגדול אינו נכנס לקודש הקדשים בבגדי זהב, כי אין קטיגור נעשה סניגור. ולמרות שאין תוקעים בשופר בפנים – בתוך קודש הקדשים, אך **"שאני שופר דלזכרון כפפנים דמי"** – כוחו כל כך רב, שהוא נחשב כאילו תקעו בפנים – בתוך קודש הקדשים.

כוח "אמן יהא שמיה רבא": לשון הוזהר הק': **"עולה למעלה ולמטה, בכל השערים, שובר מנעולים חותמות של ברזל וקליפות הטומאה"**.

כוחו של השופר: שובר ומכלה את כל הקליפות והסמטא אחרת ומבלבל את השטן.

כוחו של "אמן יהא שמיה רבא": כדברי הוזהר הק' – אין עוד כח בעולם ששובר את כל הקליפות וששלאות ומנעולי הברזל של הסמטא אחרת כמו עניית **"אמן יהא שמיה רבא"** בכל כוחו.

סגולת השופר: מעלה זכרוננו לטובה (ר"ה ט"ז). קורע גזר דין (וזהר הק' המובא במחזורים קודם תקיעות), פועל מחילת עוונות, ככתוב **"לא הביט און ביעקב ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו"**.

סגולת "אמן יהא שמיה רבא": מעלה זכרון ישראל לטובה. כדברי הוזהר הק': **"כדא אידכר (נזכר) קוב"ה לבנוהי (לכניו)"**. קורע גזר דינו של אדם: **"אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה איש"ר בכל כוחו קורעין לו גזר דינו אפילו של שבעים שנה"** (שבת קיט). פועל מחילת עוונות: כדאמר רבי יוחנן (שם): **"אפילו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו"**.

סגולת ראש השנה ויום הכיפורים: ימי תשובה, סליחה, מחילה וכפרה. **סגולת "אמן יהא שמיה רבא":** מוחל עוונות אפילו עבודה זרה ומינות (שבת קי"ט).

מציאות השופר: כל מציאות התקיעה נעשית רק ע"י נשיפה בכח! בלי זה לא שייכת מציאות של תקיעה, וכלשון הגמ' **"תשעה כוחות"**. **מציאות "אמן יהא שמיה רבא":** סגולתה ופעולתה רק ע"י כח! **"כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו!"** והיינו כח הכוונה וקול רם!

נמצא כי "השופר" ו"אמן יהא שמיה רבא" תוכן עניינם וסגולותיהם דומים – שניהם מכוונים למציאות של המלכה. שניהם נכנסים לפני ולפנים. שניהם מעלים זכרון ישראל לטובה. שניהם פועלים מחילת עוונות. שניהם קורעים גזר דין.

לפינו דבר קל השייך למהות עבודת היום של ראש השנה **"תמלכוני עליכם"** ולסגולת יום הכיפורים **"יום מחילה וסליחה"**, שבכל יום מזדמנות לידינו עשרות פעמים כדוגמת תקיעת שופר!

המקיים ועונה זאת בלב, ובנפש הפצה, זוכה להכנה אמיתית לראש השנה ויום הכיפורים, ומי שזוכה לקיימה ביתר שאת בראש השנה ובימי התשובה שלאחריו, זוכה להמליך את הקב"ה באופן הראוי ביותר כמובא בדברי חז"ל הנ"ל, ואף זוכה שזכותו תעמוד לו ולמשפחתו ואף לכל העולם בביטול גזירות קשות ובכתיבה והתימה טובה!

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (במדרש בנ, כא).

כשבא הקב"ה לדון את עמו אינו מוצא בהם און ועמל. ומדוע? התשובה היא: מפני שה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו, כיון שהם נושאים דגל מלכות שמים, ומכריזים בתרועה למלכם על מלכותו, א"כ הם מראים שבתוך תוכם הם אינם מורדים ואין בהם און ועמל. ומדויק הלשון תרועת מלך **"בו"** – בקרבם ממעמקי נפשם, מתוך עומקא דלבא הם משמיעים את קול שבהו. וה' הוראה ללבב מתרצה לבניו כשמריעים למען כבודו, בעניית אמן יהא שמיה רבא שהיא תרועת ההמלכה.

המתכונן יבחין עוד, כי שייכות עניית **"אמן יהא שמיה רבא"** לימים אלו היא במהות **"עבודת הימים"** ובין בתועלת **"העצה המעשית"** שבאה על ידה. **מהות עבודת היום** של ראש השנה היא **"מלכויות"** שתמלכוני עליכם, ובמה בשופר, שהוא תרועה לכבוד המלך, וזו היא ממש תוכנה ומהותה של עניית יהא שמיה רבא, הממליכה את הבורא בכל העולמות (כלשונות הוזהר הק' המובאים במאמר זה).

לכן המקבל על עצמו להתחזק בעניית אמן יהא שמיה רבא בקול רם ובכוונה, נמצא עוסק בעבודת היום, ובפועל מקיים את גודל הענין **"שתמלכוני עליכם"**. ומשתייכת אף לימים אלו, בעצה המעשית שבה, הנה ראש השנה ויום הכיפורים הם ימי תשובה, סליחה וכפרה. וכפי שכבר בארנו העונה יהא שמיה רבא בשרוהו חז"ל שמוחלין לו כל עוונותיו אפילו היה בו שמץ מינות של ע"ז (שבת קיט). ובנוסף לכך היא עצה לזכות בעצם הדין שיהיה לטובה, ולקרוע את גזר הדין הקשה, וכאמור: **"כל העונה איש"ר בכל כוחו קורעין לו גזר דינו"** (ובוזהר הק' הגירסא אפילו של שבעים שנה).

נמצא שבידינו עצה נפלאה הקשורה באופן ישיר בתוכן מהותה וסגולתה לימים נוראים אלו. מה ראוי מעתה להשמיע בקול את נהמת לבנו לקבל מלכותו וליתן כבוד למלך הכבוד, ולומר בהכרזת קול רם: יהא שם מלכנו מברך לעלם ולעלמי עלמאי! שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד!

ממשיכים לתמוך בהוצאת הגליון "פנינים"!

בזכותכם הגליון יוצא לאור ומופץ בכל העולם!

לתרומות עבור הוצאת הגליון ניתן לבצע באופנים הבאים:

הפקדה בבנק הדואר סניף 001 השבון 2168820

בחיוב כרטיס אשראי בחיוג למלפון: 972-54-8455798

"כתיבה וחתמה טובה וברכת שנה טובה ומתוקה"